

PROLOOG

FEBRUARI 2011

Alles draait om de juiste timing.

Met versnelde pas loop ik over de parkeerplaats voor het chique Hotel Okura. De regen tikt luid tegen mijn paraplu. Het water spat op de grond, blijft liggen in plassen. Ik stap per ongeluk op een loszittende steen in de bestrating. Een spuugtegel. Het water loopt door mijn schoenen en spettert tegen mijn broekspijpen. Maar ik voel het niet. Mijn focus ligt ergens anders.

Onze voortvluchtige kan hier zijn. We tappen hem al een tijdje. Een uurtje geleden hoorden we op de achtergrond van het gesprek het typische geroezemoes dat bij een restaurant past. De gesprekslocatie werd uitgepeild in de buurt van de Jozef Israëlskade en de Tweede van der Helststraat in Amsterdam. In het Okura zitten de enige restaurants in de directe omgeving. Het proberen waard dus om met het team uit te rukken. Een aantal zijn het hotel in gelopen, drie auto's staan klaar in de omgeving om te volgen, ik sta op de parkeerplaats waar de auto straks langs moet rijden. De boel staat dicht. Mijn bewapening en kogelvrij vest zit onzichtbaar op mijn lijf, onder mijn nette witte overhemd en donkerblauwe regenjas.

‘Ze vertrekken. Mogelijk loopt onze man het restaurant uit, nog geen herkenning,’ hoor ik fluisterend in mijn oortje.

Met mijn vingertoppen strijk ik over mijn nagels. Vanmorgen heb ik ze geknipt. Op dat moment denk ik altijd aan criminelen. Ook criminelen knippen hun nagels. Ook Hells Angels kijken een soapserie in bad. Ook gewelddadige overvallers bellen hun moeder om langs te komen. Ook criminelen zijn op momenten gewoon even mens.

En in dat flinterdunne luikje van onschuld, van onbevangenheid en onoplettendheid, dan pakken wij ze. Overrompeling is onze tactiek.

Ik recht mijn rug, schud het water van mijn paraplu. De regen werkt in ons voordeel, de boef zal minder goed overzicht hebben over de omgeving.

‘Zij komen ook zo,’ zei de gebruiker van het telefoonnummer eerder vandaag. Deze lui noemen nooit namen. We hebben geen idee over wie ze het hebben. Het telefoonnummer werd in ons politiesysteem gekoppeld aan de man die we zoeken, een beruchte drugskrimineel. En ook aan een Volkswagen Passat. Mogelijk worden de auto en het nummer door iemand anders gebruikt, boeven wisselen sneller van zulke spullen dan van onderbroek.

‘Subject stapt in de kelder van de parkeergarage uit de lift,’ zegt nu een andere collega in mijn oortje.

Ik druk mijn spreek sleutel in. ‘Ik sta voor het hotel, ik ga herkenning proberen te pakken.’

In het borstzakje van mijn overhemd heb ik een pen gestoken met het logo van het hotel erop. Die heb ik uit het bakje op de receptiebalie gegrist. Straatmeubilair noemen we dat, spullen die onze tijdelijke identiteit bevestigen. Nu dus die van een hotelmedewerker, andere dagen die van iemand van de woningbouwvereniging, een straatveger, wat ook maar in het plaatje past. Onderweg naar de balie typte ik zogenaamd wat in op mijn BlackBerry. Het moest lijken of ik te druk was voor een gesprek. Ze vroegen niets, ge-

lukkig. Hoe korter de interactie, hoe minder zichtbaar ik ben. De medewerkers mogen niet weten dat we met een observatie-operatie bezig zijn. Dat leidt tot onrust, en dat voelt de boef ook. Daar hebben ze een zesde zintuig voor ontwikkeld.

Wij blijven onzichtbaar tot het allerlaatste moment.

‘Subject loopt met iemand anders richting de Passat,’ zegt een collega.

Ik ben gespannen en rustig tegelijk. Ik vertrouw mijn collega’s, maar ben ook hyperalert voor wat er komen gaat. Het is allemaal minutenwerk.

‘Autolampen gaan aan,’ hoor ik in mijn oortje.

We gaan die motherfucker pakken.

Ik kijk naar de slagboom en krijg een idee. Mijn donkerblauwe regenjas lijkt precies op die van de hotelmedewerkers die iets verderop gasten naar taxi’s en privélimousines begeleiden.

Ik maak een snelle rekensom. De auto moet zo’n tweehonderd meter rijden voor hij naar buiten komt, dat is hooguit twee minuten. Voor dit spel heb ik maar een zeer kleine tijdsspanne.

Ik wacht even terwijl ik de slagboom van een afstandje in de gaten blijf houden.

Een auto rijdt rustig richting de slagboom. De ruitenwipers proberen sneller dan de regenval de voorruit schoon te vegen. Het hotelpersoneel is druk in de weer met de grote hoeveelheid aan- en afrijdende taxi’s. Ze zien mij niet.

Ons subject moet nu bijna de hoek om komen rijden. Twee andere auto’s rijden richting de slagboom.

Ik loop ernaartoe en ga bij de kaartjesautomaat staan.

‘Goedemiddag, kan ik u helpen met uw kaartje?’ zeg ik allervriendelijkst tegen de automobilist. Hij geeft me het parkeerkaartje en ik steek het in het apparaat.

De Volkswagen Passat rijdt de hoek om. Nog één andere auto tussen mij en hem. Nog eens kijk ik naar het hotelpersoneel. Ze hebben niets in de gaten.

‘Wat een rotweer, hè,’ zeg ik tegen de bestuurder in de auto voor de Passat terwijl ik zijn kaartje aanneem.

‘Vooral voor u, wij zitten gelukkig droog,’ zegt de bestuurder.

De Passat komt aanrijden. Achter de beregende ramen zie ik twee gestalten zitten. De auto remt af.

Zou het hem zijn?

Het raampje gaat omlaag.

Eerst een terugtrekkende haargrens. Gel in het korte, dunne haar. Het gezicht kijkt mijn kant op. Ooghoeken die aan de buitenkant omlaagbuigen. Flinke oren zonder oorlellen. Grote neus.

Mijn hart begint te razen.

‘Goedemiddag, kan ik u helpen met uw kaartje?’ vraag ik weer.

De man steekt me het kaartje toe, praat wat met de persoon naast hem. Ze bedanken me en vertrekken. Ik kijk de Passat na die in het gure weer de Ferdinand Bolstraat op slaat.

Ik druk mijn spreek sleutel in. ‘Het is hem, honderd procent.’

DE STILLE GANG

2006

Het geluid op de gang van het politiebureau De Eenhoorn was volstrekt abnormaal voor dit tijdstip. Ik hoorde stemmen, alhoewel het tegen vijven was.

‘Misschien ken die lange ons helpen.’

Waarom moeten ze mij hebben? Ik hoor niet eens bij hun afdeling.

‘Laten we hem eerst even in het systeem opzoeken,’ zei zijn collega.

Ik sta op vanachter mijn bureau en loop naar het raam. Meestal werk ik alleen op deze kamer. Even kijk ik de binnentuin in, naar twee plantenbakken op de kale tegelvlakte, naar de najaarslucht met dezelfde grijze tegelkleur, en tot slot naar het raam direct tegenover mij op de derde verdieping. Daar zit de commandokamer van Verkeer, mijn afdeling. In die kamer regelen ze de verkeerslichten in Amsterdam, vanaf hier zijn alleen de achterkanten van hun monitoren en de bedrading te zien. Ik draai de lamellen dicht en buig me over mijn bureau.

Vroeger was dit mijn stad. Zo voelde het, met de prachtige grachtenpanden en kanalen, en de sluipweggetjes die alleen ik kende. Nu niet meer.

Aan de overkant van deze gang werken administratieve collega's en dienders wiens carrièrepiek al ver achter hen

ligt. Zij lijken hun pensioen rustig af te wachten, hebben hun dienst al bewezen. Mijn piek is ongemerkt voorbijgekropen, hoewel ik pas achtendertig ben. Ik had altijd haast, rende mijn versnelde bevorderingen tegemoet, en nu sta ik hier. Niet de plek waar ik moet zijn.

Voor mijn collega's op de gang zijn de negen-tot-vijfdiensten hun eremedaille van verdienste. Vooral het einde van de dienst is heilig. Elke dag lijkt het de uitdaging om zo veel mogelijk minuten van de eindtijd af te smokkelen.

Mijn overburen maken geen geluid meer. Ze zullen hetgeen waar ze me net nog voor nodig hadden misschien weer hebben laten varen of naar een wijkteam uitgezet hebben.

In het Integraal Bevragen-systeem zoek ik op waar recent veel mutaties zijn gemaakt door de collega's van het Amsterdamse korps. Mutaties zijn verschillende soorten informatie die door agenten in ons systeem worden gezet, zoals rapportages, incidentafhandelingen en waarnemingen. Het geluid van mijn toetsenbord is bijna oorverdovend. Eerst was de stilte hier iets wat ik moest verdragen, maar nu ben ik haar gaan accepteren en zelfs zoals mijn overburen gaan waarderen. Niemand valt ons hier lastig, niet echt tenminste.

In de Diamantbuurt en in Amsterdam-Noord verschijnen verschillende nieuwe mutaties. Het is daar al tijden onrustig. Dat de dagen weer korter worden, is voor de straatrovers, overvallers en drugshandelaren alleen maar handig. Hun werkdagen worden weer langer.

De dienstleiding wil dat de Verkeerspolitie nauwer gaat samenwerken met de wijkteams en de recherche, wat wil zeggen dat we verkeerscontroles ook inzetten om informatie te verzamelen over mogelijke criminelen. Telefoonnummers, namen en kentekens noteren, een blik in de auto werpen om te zien of er geen drugs of wapens liggen. Vooral huurauto's controleren, want daar rijden criminelen graag in. Omdat

ik projectleider opsporing ben, ligt de verantwoordelijkheid voor de organisatie ervan bij mij. De Verkeerspolitie rijdt al jaren op hun motoren door de stad, waar ze bestuurders controleren op gordels, verlichting, kentekenbewijzen en alcoholgebruik. Meer willen ze liever niet doen. Opsporing is voor de recherche, zeggen ze. Toch brief ik voor elke verkeerscontrole: natrekken, natrekken, natrekken. Een instructie die graag genegeerd wordt.

De teamchefs binnen de Verkeerspolitie willen juist resultaten zien. En vooral iets naar hogerop te rapporteren hebben. En dus steken ze eens in de zoveel tijd hun hoofd om de deurpost en vragen ze hoe het gaat om vervolgens te knikken en weer gehaast te vertrekken.

Dat ik een jaar geleden een heel andere richting op wilde gaan, had ik alleen aan mijn teamchef Hans, die bolle, verteld. De hele afdeling noemt teamchef Hans zo, maar nooit waar hij bij is. Hij weet het en lacht erom.

Verdomme, dan ga je net James Bond worden, riep hij uit toen ik hem de vacature in ons politieblad liet zien. ‘TOP SECRET’ stond er in grote letters boven.

Het liep anders. En dat terwijl ik de selectieprocedure helemaal doorlopen had. En nu zit ik hier, in een vrijwel lege projectkamer, een verkeerscontrole voor te bereiden die niemand wil uitvoeren.

Er klinken doffe voetstappen op het roestoranje linoleum van de gang.

‘Hoe heette die vent?’ zegt mijn overbuurman.

‘Gwenette Martha,’ zegt een ander.

Gwenette Martha, denk ik. Die naam ken ik.

GWENETTE MARTHA

‘Lange, ben je druk?’ Het is Cor, de Mokumse oud-motoragent. Hij steekt zijn hoofd in mijn deuropening. In zijn hand houdt hij een dubbelgevouwen brief vast. Achter hem staat Aat, ze zijn beiden gekleed in hun burgerkloffie.

Ik haal mijn schouders op.

‘Gwenette Martha, zegt je dat wat?’

Hij en Aat horen bij het team ROE, de afdeling Regionale Opsporing en Executie. Hun team moet openstaande vonnissen en bevelen tot medebrenging rondbrengen. Ze bellen aan bij mensen die een strafvonnis opgelegd hebben gekregen en niet zijn verschenen of omdat ze van de rechter moeten verschijnen op een zitting. Meestal zetten ze bevelen en vonnissen door naar de wijkteams, af en toe pakken ze zelf iemand op. Op hun afdeling werken een paar vaste agenten en agenten in opleiding. Cor is de coördinator. Ook al zit er ‘opsporing’ in hun naam, hier werken geen speurders. Ze hebben daar nooit opleidingen voor gevolgd en hebben de middelen ook niet. Ik denk dat ze daarom bij mij komen, omdat ik opsporing binnen mijn takenpakket heb.

‘Gevaarsclassificatie vier,’ zegt Aat. Een vuurwapengevaarlijke dus.

‘Dat is geen kleine,’ zeg ik.

‘Wat weet je van hem?’ vraagt Cor.

Een donker, pafferig gezicht doemt op in mijn gedachten. Ik herinner me hem vaag van mijn stage bij Zwarte Criminaliteit, eind 2004 tot begin 2005. De recherche deed toen onderzoek naar zijn betrokkenheid bij grootschalige drugshandel. Blijkbaar loopt hij nog steeds, of weer, rond op straat.

‘Vechtsportgala’s, dikke klokken, dure snelle auto’s. Nooit op zijn naam natuurlijk,’ vertel ik.

‘We hebben een bevel tot medebrengen voor hem,’ zegt Cor. Hij loopt mijn kamer in en gooit de brief op mijn bureau.

Ik pak de brief op, laat mijn ogen voor de vorm over de regels gaan, maar ik begrijp nog steeds niet wat ze hier komen doen. Ik leg de brief terug op tafel.

‘Hij moet morgenochtend verplicht als getuige optreden in een rechtszaak, maar er hangen allemaal mutaties aan zijn naam. We kunnen niet alles inzien, veel onderzoeken lopen nog,’ zegt Aat.

‘We kunnen niet zomaar bij hem aanbellen morgenochtend,’ zegt Cor, ‘en de kans is groot dat hij er niet is. Die boeven zijn bijna nooit aanwezig op hun GBA-adres.’

Daar heeft Cor gelijk in. Boeven verblijven maar zelden op het adres waar ze, volgens de Gemeentelijke Basis Administratie, ingeschreven staan.

‘Ik kan wel wat mensen bellen,’ zeg ik dus.

Eerst bel ik een rechercheur van Zwarte Criminaliteit.

‘Die gast is goed voor tachtig miljoen crimineel vermogen. Elke dag dat hij van de straat is, is mooi meegenomen,’ zegt hij. ‘Misschien kun je hem vanavond al vastzetten.’

‘Kan dat zomaar? Met iemand die moet getuigen?’

‘Alles wat hij zegt, kan hem ook een verdachte maken, daarom wil hij natuurlijk niet komen. Hij weet donders goed wat hij op zijn kerfstok heeft,’ zegt de rechercheur.

‘Indien het noodzakelijk is, kan de rechter-commissaris bevelen hem op te laten halen.’

‘Ik zal de officier van justitie bellen,’ zeg ik en ik hang op.

De officier van justitie beslist over zulke zaken, dat mogen wij niet doen. Hij belooft aan de telefoon de rechter-commissaris te bellen en me daarna terug te bellen.

‘Normaal wordt iemand ’s ochtends vroeg opgehaald,’ zegt de officier van justitie even later aan de telefoon. ‘Maar bij hem lijkt het me verstandig om hem al vanavond naar binnen te halen. En omdat hij al vaker door het arrestatieteam is aangehouden, raad ik aan om dit ook met het AT te doen.’

Zo dan, denk ik. Samenwerken met het arrestatieteam is geen half werk. Ik heb er nog over nagedacht om ook dat selectietraject te volgen, maar daar ben ik nu te oud voor. Er zijn maar weinig mensen die het na hun veertigste nog lang volhouden en het selectietraject duurt zes tot twaalf maanden, met maar eens per jaar een nieuwe lichting.

Ik geef mijn bevindingen door aan Cor en Aat, die op de lege bureaustoelen in mijn kamer zijn gaan zitten. ‘Hoe doen jullie dit normaal met zulke types?’ vraag ik.

‘Meestal treffen we niemand aan. Of ik stuur de zaak terug,’ zegt Cor.

‘Ik zal wel contact opnemen met het arrestatieteam,’ zeg ik, ‘maar we moeten hem natuurlijk eerst vinden voor we hem kunnen aanhouden, en ik moet die bolle informeren dat ik hiermee bezig ben.’

Ik pak de brief op en sta op van mijn bureaustoel.

‘Gelukkig hebben we hem nagetrokken, dat doen we ook niet altijd,’ zegt Cor lachend als ik de kamer uit loop.

Het kantoor van die bolle zit op de kop van de verkeerskamer achter een glazen wand – het aquarium. Over niet al te lange tijd gaat hij met pensioen. Dat vind ik jammer.

Hij gaf me bij de Verkeerspolitie de ruimte om projecten te draaien, om vervolgens brigadier te worden, stage te lopen én later inspecteur te worden. Hoewel hij het er niet mee eens is dat ik nog steeds op deze afdeling werk. Hans heeft me meermaals gevraagd wat ik hier nog doe, hij vindt dat ik ergens anders heen moet.

Zijn deur staat op een kier en als hij me ziet, roept hij: ‘Verdomme, jij! Melden!’

Ik loop rustig zijn kamer binnen en ga voor zijn bureau staan. Hij leunt voorover op zijn ellebogen en zijn buik bolt over de rand.

‘Zitten!’

Ik neem tegenover hem plaats, leg het bevel tot medebrengen op tafel.

Hij wappert met een brief. ‘Ik heb hier een bekeuring op de motor. Is die van jou?’

‘Zou goed kunnen.’

‘Waarom rij je ergens tachtig waar je maar vijftig mag?’ Hans kijkt me onderzoekend aan, hij wil altijd peilen hoe ik reageer.

‘Ik had haast, er zat een ziekenauto met een traumapatiënt in mijn rug die ik begeleidde.’

‘O,’ zegt hij. Even zwijgt hij en dan lacht hij. ‘Wat moet je van me?’

Ik vertel hem dat ik vandaag het team ROE help met het coördineren van het vastzetten van Gwenette Martha.

Hij knijpt zijn ogen wat samen, vouwt zijn vingers in elkaar, en dan zegt hij precies wat ik ook dacht: ‘Eindelijk gebeurt er hier eens wat.’

DE ALCOHOLFUIK

De stevige, donkere man op de HKS-foto was zichtbaar geïrriteerd toen zijn arrestatiefoto gemaakt werd. Dit herkenningssysteem bevat signalementen, vingerafdrukken, informatie over eerdere veroordelingen en foto's.

Martha staat ingeschreven op een adres in Banne Buiksloot. Een in de jaren zestig en zeventig gebouwde nieuwbouwwijk met veel lage portiekflats waar regelmatig overlast gemeld wordt. Geboorteplek Curaçao. Geen auto op zijn naam. Regelmatig gesignaleerd in auto's die hij leaset bij een bedrijf in Friesland. Zijn jongere broer Giovanni Martha is in 1992 doodgeschoten op het Rembrandtplein. Op datzelfde plein is Gwenette in 2005 voor de deur van discotheek Sinners gezien tijdens de mishandeling van een vrouw.

Interessante materie, maar hier heb ik nu niets aan.

Ik klik op een volgende mutatie, een redelijk recente.

'Ik, verbalisant, zag de mij bekende Gwenette Martha met een vrouwspersoon in een Toyota Aygo. De auto staat op naam van mevrouw Lindsey Vermolen.'

Zijn vriendin, waarschijnlijk. Deze agent heeft er ook een adres bij genoteerd. Het is een redelijk bekende wijkagent in Amsterdam die door zijn buurt rondrijdt met zijn offroad politiemotorfiets. Ik bel hem op en noem het adres van de vrouw.

‘Daar zit hij zo vaak,’ zegt hij, ‘dus je hoeft niet lang te zoeken. We zien hem bijna elke avond.’

Daarna bel ik de sectiecommandant van het arrestatieteam op.

‘Wij doen alleen een woninginstap als we er zeker van zijn dat hij in die woning is,’ zegt hij.

‘Dat begrijp ik,’ zeg ik. Alleen: de collega’s van het team ROE en ik hebben vrijwel geen ervaring met observeren. Dat is een extreem specialistische tak van sport. Ik heb dus ook het observatieteam nodig. En daar heb ik weer goedkeuring voor nodig van de officier van justitie.

Nadat ik de officier van justitie weer heb gebeld en toestemming heb geregeld, bel ik de piketlijn van het observatieteam. Met dit nummer, dat altijd bereikbaar is, krijg ik de dienstdoende commandant aan de telefoon.

Nog voor ik mijn informatie kan delen, krijg ik te horen: ‘We weten precies waar hij zit, we gaan erheen. Wil je dat we hem naar bed brengen en morgenochtend laten aanhouden? Of meteen doorpakken?’

‘Zien is pakken!’ zeg ik. ‘Schakelen jullie met het AT?’ vraag ik.

‘Ja, hou jij back-up op het bureau?’

‘Komt goed,’ zeg ik en ik onderdruk een glimlach. Voor het eerst in maanden voelt het alsof ik ergens mee bezig ben dat ertoe doet.

Een paar uur later, rond een uur of acht, word ik gebeld. Ik zit nog achter mijn bureau en schuif net met mijn lepel door de macaroni uit de kantine. Buiten is het inmiddels donker. De collega’s van het team ROE zijn naar huis. Eerder liet het observatieteam weten dat ze verschillende plekken in Noord hebben ingenomen rondom Martha’s GBA-adres en dat van zijn vermeende vriendin.

‘Met Patrick,’ zeg ik.

‘We zien iemand rijden in een witte Citroën. Een grote donkere man. Kan hem zijn,’ zegt de sectiecommandant van het observatieteam. Hij noemt het kenteken op.

Ik voer de informatie in het systeem in. Het kenteken staat geregistreerd op naam van een man die in dezelfde straat woont als de vrouw met wie Martha optrekt.

‘De buurman waarschijnlijk,’ zeg ik.

‘We laten hem lopen... O, collega’s laten weten dat er zojuist lichten aan zijn gegaan op het woonadres van de vrouw.’

‘Hou me op de hoogte,’ sluit ik af.

Het blijft een tijd stil. Terloops kijk ik naar de klok en probeer me te richten op mijn eigen werk.

Zouden ze hem binnenhalen vanavond? Die lui leven vaak in de nacht. Ik bel mijn vriendin Marcia op en zeg haar dat het laat kan worden vannacht. Zij werkt ook bij de politie en begrijpt het direct. We zijn al negen jaar samen en kennen elkaar ook van de politie. Zij werkte als jonge agent bij de noodhulp, ik nog als vrijwilliger. We gingen regelmatig samen op pad, eerst voor het werk en al vlug ook buiten werkuren. Dat we verkering hadden kwam uit op het bureau toen we in privé-tijd bij een geweldsincident hielpen. Achteraf schreef ik het proces-verbaal. Mijn begeleidende brigadier stond achter me en vroeg: ‘Wat moet jij met die blonde in je vrije tijd?’

Tegen halftwaalf word ik gebeld.

‘We hebben honderd procent,’ zegt de collega. Ze hebben hem dus met honderd procent zekerheid herkend. ‘Hij is zijn woning uit gestapt en in een zwarte BMW M5 vertrokken. Het AT weet ervan, ze zullen hem over niet al te lang pakken. Regel jij een cel?’

Daarop neem ik contact op met het cellencomplex van het hoofdbureau. Dan zit hij dicht bij de recherche. Ze hebben een cel vrij en zorgen dat ook de transportkooi leeg is als hij aankomt bij het cellencomplex. Het is een volledig afsluitbare sluis waar de auto met Martha erin zal inrijden. Ontsnappen is nauwelijks mogelijk en niemand kan van buitenaf bij de auto komen.

Ik kijk naar de klok en wacht met tikkende vingers. Af en toe probeer ik mijn eigen werk op te pakken, maar dan schuif ik het weer weg. Ik fantaseer over het teamwerk van het arrestatieteam, hun uitgekende strategieën, de adrenaline voorafgaand aan de aanhouding...

En dan rinkelt mijn Nokia.

‘We hebben hem,’ zegt Henry van het arrestatieteam droogjes. We kennen elkaar al jaren en zijn op bureau Raampoort vaak samen de straat op geweest waar hij hoofdagent was en ik nog bij de vrijwillige politie zat. ‘Een wijkagent liet hem toevallig in een alcoholfuik lopen. We konden hem daar direct aanhouden.’

‘Die wijkagent had geen idee dat jullie achter Martha aan zaten?’

‘Nee, en Martha ook niet. Ze schrokken zich allebei een ongeluk.’